

Algemeen

Elke eerste zondag van de maand gaat deze Nieuwsbrief naar een groot aantal griffiers, adjunct-griffiers en andere medewerkers in en om raadsgriffies.

Doelstelling is om “iets juridisch” dat mij afgelopen maand het meest is opgevallen met de lezers te delen, en er waar mogelijk leermomenten uit te halen.

Dit alles om zoveel mogelijk gemeenteraden support te bieden bij het juridisch optimaliseren van hun besluitvormingsprocessen en andere werkzaamheden.

Thema voor deze Nieuwsbrief is: rol, plaats en positie van het presidium

Invoering dualisme: gevolgen voor organisatie huishouding gemeenteraad

Op 7 maart 2002 werd het dualistisch bestuursmodel ingevoerd bij gemeenten. Een heuglijk en historisch moment!

Vanaf die dag opereren raad en college op gescheiden speelvelden, waarbij de burgemeester op beide velden nog steeds een (hoofd)rol speelt.

Terzijde: de vraag is hoelang dit laatste nog zal duren. De functie van (wel of niet) gekozen burgemeester is al vele jaren voorwerp van discussie. Maar daar ga ik het vandaag niet over hebben. Vandaag gaat het over dat gezelschap dat na 7 maart 2002 (letterlijk) uit het niets verrees, en anno 2018 een niet meer weg te denken factor van betekenis in de lokale politieke arena is: het presidium. Waarom en waartoe, dat is de vraag.

College viel weg: wie neemt het stokje over?

Het “waarom” van een presidium laat zich verklaren met een verwijzing naar de ontvlechting tussen raad en college die in 2002 plaatsvond.

Voor die tijd was het zo geregeld, dat alles wat “des raads” was voortkwam uit en werd voorbereid in het college van B&W. Met een gemeentesecretaris die tevens secretaris van de raad was.

Met wethouders die tevens raadslid waren.

Het college van B&W bepaalde wanneer en waarover de raad zou vergaderen. En de raad was zo vriendelijk om het college daarin te volgen.

Het college was dus feitelijk het dagelijks bestuur van de raad. Na de ontvlechting in 2002 moest er een nieuw evenwicht worden gevonden tussen raad en college.

Het domein van de raad was vanaf 7 maart 2002 gemeenterechtelijk beschermd: de raad ging daarover en niemand anders. Om de raad hierin te ondersteunen had de wetgever voorzien in de nieuwe functie van raadsgriffier.

Zo’n griffier kan echter niet bestuurlijk verantwoordelijk worden gemaakt voor een soepel lopende organisatie en huishouding van de raad.

Raad aan zet, maar niet als geheel

De raad werd dus, bij uitsluiting, zelf verantwoordelijk voor zijn eigen doen en laten. Daar kan de raad natuurlijk niet als geheel mee worden belast.

De oplossing voor invulling van dit ontstane organisatorisch vacuüm werd aldus gevonden door de instelling van het presidium.

Waarom deze naam: welnu de Tweede Kamer heeft ook zo’n gezelschap en die doet ongeveer hetzelfde. “Dus” nemen gemeenteraden die term over.

Niet heel erg origineel.

Presidium als naam: oneigenlijke keuze ?!

Best wel jammer dat gemeenteraden niet een eigen “gemeentelijke” term hiervoor hebben verzonnen. Bijvoorbeeld: *“Commissie huishoudelijke en organisatorische zaken domein gemeenteraad”*.

Een presidium is namelijk een (artikel 84) commissie waarin leden van de raad zitting hebben. Niets meer en niets minder.

Met de door mij hierboven cursief omschreven “missie” wordt geduid waartoe het presidium in de kern op aarde is:

- het zorg dragen voor het functioneren van de raad,
- hiertoe uitvoerende besluiten nemen (binnen door de raad vastgestelde kaders)
- door de raad te nemen besluiten voorbereiden daar waar het gaat om organisatie en huishouding van de gemeenteraad.

Ontwikkelingen richting “presidium-PLUS”: staatsrechtelijk bedenkelijk

In de bestuurlijke praktijk zijn ontwikkelingen waar te nemen die erop wijzen dat het presidium “als instituut” zich steeds meer ontpopt als orgaan binnen een orgaan.

En zich hiermee al doende onderscheidt van de andere raadsleden, met wie een zekere kloof ontstaat.

Voorbeeld: het presidium bepaalt dat in de raad fractiegewijs wordt gestemd in plaats van individueel door elk raadslid.

Ander voorbeeld: de burgemeester deelt vertrouwelijke informatie met het presidium. Andere raadsleden vragen er vervolgens naar, en krijgen te horen: “dat heb ik al met het presidium gedeeld, en daarmee met de raad.”

Wie vormen het presidium?

Het presidium is gewoonlijk samengesteld uit de fractievoorzitters. Fractievoorzitters zijn “gewoon” raadsleden, en hebben staatsrechtelijk nergens een streepje voor.

Het ligt niet op de weg van het presidium om besluiten te nemen die het functioneren van de raad als geheel betreffen. Daarmee overspeelt het presidium zijn hand.

De burgemeester is in de meeste gevallen voorzitter.

Diezelfde burgemeester, maar dan nu in de hoedanigheid van collegevoorzitter of van eenhoofdig bestuursorgaan, ziet het gemak en het voordeel van een regelmatig samenkomend clubje uit de gemeenteraad in.

Hij ontwikkelt de neiging om met hen te klankborden over zaken die het daglicht (nog) niet kunnen verdragen en/of politiek gevoelig liggen binnen het college.

Hij vraagt aan het presidium advies, deelt informatie met hen en verzoekt hen om vertrouwelijk met de door hem gegeven informatie om te gaan.

Het presidium ziet het belang van het verzoek van de burgemeester in en steekt aldus de (helpende) hand toe.

Rangen en standen in de gemeenteraad: no way!

Door aldus te handelen, bevorderen de in het presidium zitting hebbende raadsleden zichzelf tot “raadslid met een streepje extra”.

Ik trek de vergelijking met de Koninklijke Landmacht (ooit een gedwongen werkgever van mij): waar de andere raadsleden de rang van “sergeant” hebben, zijn de fractievoorzitters minstens “sergeant der eerste klasse” en soms zelfs “sergeant-majoor”.

De zogeheten “plaatsvervangend raadsvoorzitter” is zelfs “adjutant”.

De lezer die de voorkeur geeft aan een vergelijking op officiersniveau: fractievoorzitters zijn eerste luitenant of kapitein, waar de andere raadsleden tweede luitenant en soms zelfs vaandrig zijn. Laatstgenoemde rang is dan weggelegd voor het beginnend raadslid.

Echter: waar het leger denkt in termen van rang en stand, is in de gemeenteraad iedereen gelijk. Ook de fractievoorzitters; zij zijn gewoon raadsleden alleen met een iets andere functie-inhoud.

Vertrouwelijk informatie delen in het presidium: stop daarmee!

Sta erbij stil dat informatie die uit het college of van de burgemeester richting raad(sleden) komt, voor alle raadsleden beschikbaar is en moet zijn.

Dit betekent het volgende: het ligt op de weg van het college dan wel de burgemeester om alle informatie die (vertrouwelijk) met de leden van het presidium wordt gedeeld omgaand naar de raad al geheel te zenden.

Desnoods onder oplegging van geheimhouding.

Het gaat immers om informatie als bedoeld in artikel 169 lid 2 respectievelijk artikel 180 lid 2 Gemeentewet

Om met de Drie Muskietiers te spreken: *één voor allen, allen voor één!*

Naamswijziging

Schrap de naam "Presidium" en doop dit gezelschap om tot "Commissie huishoudelijke en organisatorische zaken domein gemeenteraad".